

Yazar/Author

Hüsne DEMİREL* Ayşe Nur PEKASIL*

Makale Adı/Article Name

Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Cinsiyetçi Kelime Kullanma Sıklığının Sosyodemografik Değişkenler ve Yaşam Tarzları Açısından İncelenmesi: Ankara Örneği**

Investigation of Gender Perception and Frequency of Using Sexist Words in Terms of Sociodemographic Variables, and Lifestyles: Ankara Province

ÖZ

Çalışmanın amacı, Ankara ilinin merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin sosyodemografik değişkenler ile geleneksel ve modern yaşam tarzları açısından incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilinin merkez ilçelerinde ikamet eden 20-65 yaş aralığında 600 bireydir. Veriler anket formu ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeğiyle toplanmıştır. Katılımcıların %57.2'si kadın, yaşları 28.16±9.97, %44.5'i üniversitede öğrenci, %34.0'ü üniversite mezunu, %15'i lise mezunu, %57.7'si çalışmamakta, %77.2'si bekâr ve %70.2'si modern yaşam tarzını benimsemektedir. Katılımcıların cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyi puan ortalamaları 77.03 ve toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamaları 100.95'tir. Erkekler cinsiyetçi kelimeleri daha fazla kullanmakta ve toplumsal cinsiyet algısı puanları kadınlardan düşüktür. Yaş ve toplumsal cinsiyet algısı arasında negatif, yaş ve cinsiyetçi kelime kullanma düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Eğitim düzeyi arttıkça bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri azalmakta ve toplumsal cinsiyet algıları artmaktadır. Geleneksel yaşam tarzını benimseyenler cinsiyetçi kelimeleri modern yaşam tarzını benimseyenlerden daha fazla kullanmaktadırlar. Sonuç olarak bireylerin toplumsal cinsiyet algılarıyla cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıkları sosyodemografik özellikler ve yaşam tarzına göre değişmektedir. Farklı il ve ilçeleri örneklem alan daha fazla araştırma yapılması, bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıklarının farklı sosyodemografik özellikler ve yaşam tarzlarına göre belirlenmesi, ihtiyaçların ortaya konulması ve uygulamaların bu ihtiyaçlara yönelik planlanması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyetçi kelimeler, toplumsal cinsiyet algısı, yaşam tarzı

ABSTRACT

The study aims to investigate the gender perceptions and levels of using sexist words of individuals living in the central districts of Ankara in terms of sociodemographic variables and traditional and modern lifestyles. The study sample is 600 individuals between the ages of 20 and 65 residing in the central districts of Ankara province. Data were collected with a questionnaire form and gender perception scale. 57.2% of the participants were female, aged 28.16±9.97, 44.5% were university students, 34.0% were university graduates, 15% were high school graduates, 57.7% were not working, 77.2% were single, and 70.2% adopted a modern lifestyle. The mean score for the level of using sexist words is 77.03, and the mean score for gender perception is 100.95. Men use sexist words more, and their gender perception scores are lower than women. A negative correlation was found between age and gender perception, and a positive correlation was found between age and level of sexist word use. As the level of education increases, the level of using sexist words decreases, and gender perception increases. Those who adopt traditional lifestyles use sexist words more than those who adopt modern lifestyles. As a result, individuals' gender perceptions and frequency of using sexist words vary according to sociodemographic characteristics and lifestyle. It is essential to conduct more research in different regions to group individuals' gender perceptions and determining frequency of using sexist words according to other sociodemographic characteristics and lifestyles, to reveal the needs specific to the groups, and to plan the practices according to these needs.

Keywords: Sexist words, gender perception, lifestyle

* Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Sosyal Hizmet Bölümü, husnedem@gazi.edu.tr

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi/Sosyal Hizmet Bölümü, aysenurpekasil@gazi.edu.tr

** Bu makalenin etik onayı Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan 13.09.2022 tarihli 15 numaralı karar uyarınca alınmıştır.

Extended Abstract

One of the 17 main goals of the Sustainable Development Agenda is to ensure gender equality. Under this primary goal, there are sub-goals such as ensuring gender and opportunity equality for women and girls and ensuring legal regulations and policies at the national level (United Nations, 2023). However, according to the World Economic Forum's Global Gender Gap Report (2023), which measures the change in gender inequality in 146 countries, the pace of progress in eliminating gender inequality in the world has slowed considerably due to various crises. It is reported that if the progress towards eliminating gender inequality in the world continues at the current pace, this gap can only be closed in 131 years. These results strikingly reveal the inequality between men and women in the world. There is a dynamic relationship between gender roles, gender inequalities, gender perception, frequency of using sexist words, and lifestyles that mutually feed each other. The sociocultural context of the individual determines what, where, and how the individual does things while also shaping the group's lifestyle. The group's lifestyle, in turn, determines the gender perception, which expresses the group's perspectives on gender roles, expectations, and behaviors, as well as the frequency of using sexist words. Within the framework of belonging to the group, the existing gender perception is reinforced by supporting behaviors consistent with the group's gender perception. Therefore, adopted gender roles, characteristics attributed to genders, social values, and attitudes towards gender inequalities constitute the main components of individuals' gender perceptions and the frequency of using sexist words. This situation requires more research on gender perception and use of sexist words, grouping individuals' gender perception and frequency of use of sexist words according to different sociodemographic characteristics and lifestyles, identifying the needs of these groups, and planning practices according to these needs. In line with this necessity, this study aims to examine the gender perceptions and the levels of sexist words of individuals living in the central districts of Ankara province in terms of various sociodemographic variables (gender, age, employment status, education level) and traditional and modern lifestyles.

The research was conducted with a quantitative research method. The population of the research consists of individuals between the ages of 20-65 residing in the central districts of Ankara (Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Sincan, Altındağ, Pursaklar and Gölbaşı). Data were collected from 600 individuals living in these districts and volunteering to participate in the study. The questionnaire form prepared by the researchers and the gender perception scale were used to collect the study data. The questionnaire form consists of two parts: sociodemographic information and frequency of sexist words. The gender perception scale was developed by Altınova and Duyan (2013). SPSS 24.0 program was utilized or statistical analyses of the data.

More than half of the individuals who participated in the study were women (57.2%) with an average age of 28.16 ± 9.97 years, 44.5% were university students, 34.0% were university graduates, and 15% were high school graduates. It was found that 57.7% of the individuals were not working in an income-generating job, and 77.2% were single. 70.2% of the participants stated that they adopted a modern lifestyle, and 29.8% a traditional lifestyle. The mean score of the participants' level of using sexist words was 77.03, and it was found that they used these words at a medium level. The mean score of gender perception was found to be 100.95. However, it was determined that men used sexist words more than women, and their gender perception scores were lower than women. In addition, a significant negative relationship was found between age and gender perception scores, while a significant positive relationship was found between age and the level of sexist word use. It was found that as the level of education increases, the level of using sexist words decreases, and individuals have a more egalitarian attitude in gender perception. According to the employment status of the participants, it was found that the employees used sexist words more than the non-employees, and the difference between the groups was statistically significant. In addition, it was determined that the gender perception scores of the non-employees were higher than the employees, and the difference between the groups was significant. Finally, it was found that the level of use of sexist words by those who adopt traditional lifestyles is higher than that of those who adopt modern lifestyles, and at the

same time, the gender perception of those who adopt traditional lifestyles is lower than that of those who adopt modern lifestyle.

As a result, individuals' gender perceptions and frequency of using sexist words vary according to sociodemographic characteristics and lifestyle. In line with this result, it is essential to conduct more research on gender perception and the use of sexist words in different regions to group individuals' gender perceptions and the frequency of using sexist words according to different sociodemographic characteristics and lifestyles to identify the needs of these groups and to plan practices according to these needs. In today's conditions, where developments have taken place in many fields, not being able to bring the perception of gender to a more egalitarian position, not being able to reduce the use of sexist words, and therefore not being able to fully ensure gender equality indicates that the existing social structures are formed and maintained unequally. At this point, it is essential for individuals to have a more egalitarian perception of gender and to use sexist words less in order to reduce and eliminate the injustices and inequalities that women face both in public and private spheres. Additionally, this shift in language and perception is crucial to reshaping existing social structures. Gender awareness activities should be disseminated at the community level, and activities should be localized according to the group and region, taking into account the sociodemographic characteristics and lifestyles of the society. Considering the significant differences between genders, men should participate more in gender awareness activities. In order to increase this participation, firstly, it is necessary to determine what the obstacles to men's participation are and what motivations can be used to encourage them to participate.

Giriş

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinde 17 küresel hedeften biri toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması olup diğer 16 hedeften 10'unun alt hedeflerinde de doğrudan yer almaktadır. Bu temel hedef altında kadınlar ve kız çocukları özelinde cinsiyet ve fırsat eşitliğinin temini, kadın ve kız çocuklarının her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politika ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatın kabul edilmesi gibi alt hedefler yer almaktadır (Birleşmiş Milletler, 2023). Ancak buna rağmen Dünya Ekonomik Forumu'nun 146 ülkede cinsiyet eşitsizliğinin değişimini ölçtüğü 2023 yılı Küresel Cinsiyet Farkı Raporu'na göre, küresel cinsiyet farkı puanının 2006 yılında bu yana %4,1 puan ilerleyerek %68,4'e ulaştığı ve henüz hiçbir ülkede tam cinsiyet eşitliğinin sağlanmadığı raporlanmıştır. Ayrıca dünyada cinsiyet eşitsizliğini gidermek için sağlanan ilerleme hızının yaşanan krizler nedeniyle yavaşladığı ve cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik ilerlemenin mevcut hızda devam etmesi durumunda farkın ancak 131 yıl içinde kapanabileceğine de dikkat çekilmiştir. Raporla Türkiye 129. sırada yer almaktadır ve Türkiye için bu farkın 167 yılda kapanabileceği ön görülmektedir. Bu sonuçlar uluslararası ve ulusal düzeyde ekonomik katılım-fırsatlar, eğitim kazanımı, siyasi yetkilendirme ve sağlık boyutlarında kadın ve erkek arasındaki eşitsizliği çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır. Ulusal düzeyde bu soruna çözüm üretmek ve mevcut cinsiyet farkını kapatmak açısından On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028) çerçevesinde kadınların, başta eğitim ve istihdam olmak üzere hayatın tüm alanlarındaki fırsatlardan eşit yararlanmalarının, her türlü şiddet ve ayrımcılıktan uzak şekilde yaşamalarının ve her alanda katılımlarının artırılmasının sağlanmasının amaçlandığı görülmektedir. Bu temel amaçla eğitim, istihdam, karar alma süreçleri, medyada kadına yönelik olumlu tutum ve davranış oluşturma ve kadını olumsuz gösterecek her türlü girişimle mücadeleye ilişkin politika ve tedbirler vurgulanmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023). Dolayısıyla bu eşitsizliklerin giderilebilmesi için uluslararası ve ulusal düzeyde düzenlemelerin önemi açıktır. Bu düzenlemelerin kalıcı ve sürdürülebilir olması açısından mikro, mezzo ve makro düzeylerde toplumsal cinsiyet bakış açısının benimsenmesi gerekmektedir.

Toplumsal cinsiyet kavramıyla cinsiyetin sosyal sınıf, ataerkillik ve üretim biçimleriyle bağlantılı toplumsal inşasına, anlamına ve bu anlama yüklenen rollere atıf yapılmaktadır (Marshall, 1999; Savcı, 1999; Fulcher ve Scott 2007; Buz, 2009; Ridgeway 2011). Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimlerini ayıran ilk araştırmacılardan Anne Oakley (1985) cinsiyeti cinsel organlarda gözle görülür fark ve üreme işlevindeki farkları ifade eden kelime olarak; toplumsal cinsiyeti ise eril ve dişil sosyal sınıflandırmaya atıfta bulunan kültür meselesi olarak ele almıştır. Bu tanımlarla Oakley bireylerin erkeklik (*masculinity*) veya kadınlık (*femininity*) sergileme durumlarının cinsiyetlerine göre belirlenmediğine, toplum tarafından erkeklerin kadınlardan daha fazla “erkeklik” veya kadınların erkeklerden daha fazla “kadınlık” sergilemeleri beklendiğine işaret etmektedir. Bu minvalde toplumsal cinsiyet çalışmalarının önemli isimlerinden Connell (2005) ise toplumsal cinsiyet kavramıyla bireylerin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik bağlamlarında güç dinamikleriyle şekillenen ve devam ettirilen rollerin ifade edildiğini vurgulamıştır. Başka bir ifadeyle biyolojik farklılıklara atıf yaparak kadını ve erkeği belirlenmiş kimliklere hapseden, ideal kadın ve erkek kalıplarını belirleyerek bireylerin hayatlarını biçimlendiren ve sosyalizasyon süreciyle üretilen roller toplumsal cinsiyet olarak adlandırılmaktadır (Scott, 2007).

Toplumsal cinsiyet rolleri toplumsallaşma sürecinde üretilip içselleştirilerek pekiştirilmektedir (Bhasin, 2000; Ersöz, 2016). Bu bağlamda Eagly (1987) tarafından ileri sürülen sosyal rol teorisinin ana odağı, erkeklerin ve kadınların davranışlarında görülen farklılıkların erkekleri ve kadınları işgal eden sosyal rollerin bir sonucu olduğudur (Wood ve Eagly, 2012). Ayrıca bu teori perspektifinden erkek ve kadınların geleneksel sosyal rollerinin, her iki cinsiyet için de erkeklik ve kadınlık kalıp yargılarını oluşturduğu çıkarılabilir (Rudman ve Glick 2008). Kalıp yargılar toplumsal gruplara yönelik bilgileri, inançları ve beklentileri içermekte ve böylece gruplar arasında algısal filtreler oluşturmaktadır. Bu filtreler mevcut kalıp yargılarla şekillenen düşünce ve eylemleri kabul etmekte, pekiştirmekte, devamlılığını sağlamakta ve kadınlara veya erkeklerle yönelik ayrımcı tutum ve davranışların oluşmasında önemli bir unsur olmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013). Bu filtrelerden biri olan toplumsal cinsiyet algısı da bireylerin ve toplumların toplumsal cinsiyet rollerine, beklentilerine ve davranışlarına ilişkin görüşlerini ifade eder. Bu nedenle kadın ve erkeklerin toplumsal hayata katılım oranları, temsilleri ve görünürlükleri yaşanan toplumda geçerli olan toplumsal cinsiyet algısından etkilenir (Öngen ve Aytac, 2013). Bununla birlikte bireyler mevcut durumları tanımlarken, sınıflandırırken ve yorumlarken zihinsel kategorilerini dille ifade ederler. Dolayısıyla duygu, düşünce ve eylemlerin toplumsallaşmasında kilit nokta olan dilin bireylerin ve toplumların düşüncelerini yönlendirebileceği ve hatta kontrol altına alabileceği düşünülmektedir (Ulusoy ve Çetinkaya, 2021). Tamda bu noktada toplumsal cinsiyet kavramı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında dil kritik bir öneme sahiptir. Dile yerleşmiş olan kelimeler ve kelime öbekleri bir toplumun toplumsal cinsiyet eşitliğine verdiği değer açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır (Onar ve Uçurum, 2022). Dil, var olan cinsiyetçi ifadelerin devamlılığında veya yeniden üretilmesinde rol oynayarak toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin oluşmasında mühim bir rol oynamaktadır (Menegatti ve Rubini, 2017).

Toplumsal cinsiyet algısını etkileyen önemli unsurlardan biri de yaşam tarzıdır. Sobel’in (1981) ifade ettiği üzere sosyoloji literatüründe yaşam tarzı (*lifestyle*) kavramına ilgi Marx’a kadar uzanmaktadır. Marx yaşam tarzı kavramını üretim sürecinde bireyin nesnel konumu tarafından belirlenen ve kritik yaşam deneyimlerini belirleyen olgu olarak ele almıştır. Sonrasında Weber sınıf, statü ve güç kavramlarını tartışırken yaşam tarzı kavramını ortaya atmıştır. Weber statünün ayırt edici bir özelliğinin statü onuru (*stotus honor*) olduğunu ifade ederek bir gruba ait olmayı

isteyen bireylerden belirli bir yaşam biçimi beklenebileceğine vurgu yapmıştır (Cockerham vd., 1993). Bu durumda yaşam tarzı, bireyin yaşadığı toplumun bir mensubu olması açısından önemlidir (Sobel, 1981). Bu noktada Chaney'e (1999) göre yaşam tarzı ile insanları birbirlerinden farklı kılan davranış kalıplarına işaret etmektedir ve insanların gündelik yaşamda neyi, nasıl ve nerede yaptıklarına gönderme yapmaktadır (Akt. Baloğlu, 2019).

Bu tanımlar ve açıklamalar toplumsal cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, toplumsal cinsiyet algısı, cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklığı ve yaşam tarzları arasında karşılıklı birbirini besleyen ilişkinin derinlemesine analiz edilebilmesi için önemli bir zemin sağlamaktadır. Nitekim bireyin sosyokültürel bağlamı bireyin neyi, nerede, nasıl yapacağını belirlerken grubun yaşam tarzını da şekillendirmektedir. Grubun yaşam tarzı ise grubun toplumsal cinsiyet rollerine, beklentilerine ve davranışlarına ilişkin görüşlerini ifade eden toplumsal cinsiyet algısını ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklığını belirlemektedir. Gruba mensubiyet çerçevesinde grubun toplumsal cinsiyet algısıyla tutarlı davranışlar desteklenerek mevcut toplumsal cinsiyet algısı pekiştirilmektedir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet algısının oluşmasında toplumsal yapıyı oluşturan öğelerin belirleyici olduğu görülmektedir.

Dolayısıyla benimsenen toplumsal cinsiyet rolleri, cinsiyetlere atfedilen özellikler ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri karşısında sergilenen tutumlar bireylerin toplumsal cinsiyet algıları ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıklarının temel bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu durum toplumsal cinsiyet algısına ve cinsiyetçi kelimeleri kullanmaya ilişkin daha fazla araştırma yapılmasını, araştırmalarda bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıklarının farklı sosyodemografik özellikler ve yaşam tarzlarına göre belirlenmesini gerektirmektedir. Bu gereklilik doğrultusunda çalışmanın amacı, Ankara ilinin merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin çeşitli sosyodemografik değişkenler (cinsiyet, yaş, çalışma durumu, eğitim düzeyi) ile geleneksel ve modern yaşam tarzları açısından incelenmesidir. Bu bağlamda çalışmada aşağıdaki araştırma soruları ele alınmıştır.

1. Bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma ve toplumsal cinsiyet algısı ne düzeydedir?
2. Bireylerin biyolojik cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumuna göre cinsiyetçi kelime öbeklerini kullanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algısı puanlarında farklılaşma var mıdır?
3. Bireylerin geleneksel ve modern yaşam tarzlarına göre cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinde ve toplumsal cinsiyet algısında farklılaşma var mıdır?

1. Yöntem

Araştırmanın yöntemi nicel araştırma tasarımlarından genel tarama modelidir. Genel tarama modeli evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tamamı veya belirlenen bir örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2015).

1.1. Çalışma Gurubu

Araştırmanın evrenini Ankara ilinin merkez ilçelerinde (Çankaya, Keçiören, Yenimahalle, Mamak, Etimesgut, Sincan, Altındağ, Pursaklar ve Gölbaşı) ikamet eden 20-65 yaş aralığında bireyler oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde olasılıklı olmayan örnekleme tekniklerinden amaçlı örnekleme tercih edilmiştir. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın sorusuna uygun olduğu düşünülen belirli özellikleri taşıyan katılımcılar seçilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2018). Bu noktada Ankara'nın nüfus açısından Türkiye'nin ikinci büyük şehri olması, sosyodemografik açıdan pek çok nüfus grubunu barındırması ve araştırmacıların Ankara ilinde

ikamet etmeleri sebepleriyle Ankara ilinin merkez ilçeleri seçilmiştir. Veriler bu ilçelerde yaşayan ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan 600 bireyden toplanmıştır. Örneklem büyüklüğüne karar verirken 0.95 ve 0.99 güven düzeylerinde “süreksiz değişkenlerde farklı sapma miktarları için uygun örneklem büyüklüğü” için hazırlanan tablodan yararlanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2020). Tahmini evren büyüklüğüne göre 0.05 sapma miktarı için 0.5 anlamlılık düzeyinde 384 bireyin, 0.1 anlamlılık düzeyinde ise 665 bireyin örneklem büyüklüğü için yeterli görülmektedir. Bu doğrultuda örneklem büyüklüğü n=600 olarak belirlenmiştir.

1.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın verilerinin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeği kullanılmıştır.

1.2.1. Anket Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyodemografik bilgiler yer almaktadır. Bu bölümde araştırmaya katılan bireylerin kişisel bilgilerine (yaş, biyolojik cinsiyet, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durumu) ilişkin sorulara yer verilmiştir. Ayrıca bireylere geleneksel veya modern yaşam tarzlarından hangisini genel yaşamda daha çok benimsedikleri sorulmuştur. İkinci bölümünde araştırmacılar tarafından belirlenen 30 cinsiyetçi kelime öbeğinin¹ kullanım sıklığı yer almaktadır. Bu kelime öbekleri; bilim adamı, hanım hanımcık, sözünün eri, er meydanı, at gibi kadın, erkek Fatma, adam akıllı, delikanlı, ay dede, adamına göre, işinin eri, erkek sözü, erkeklik sende kalsın, kızlık soyadı, kız başına, adam olacak çocuk, kız almak, Allah baba, kalıbının adamı, kadın cinayeti, bayan yanı, erkeklğine yedirememek, baba evi, adamın dibi, adamsan, karı, insanoğlu, kız tavlasi, devlet adamı ve kadın kısmı'dır. Kullanım sıklığının belirlenmesinde 5'li Likert kullanılmıştır. Seçenekler Hiçbir zaman (1), Nadiren (2), Bazen (3), Oldukça Sık (4) ve Her Zamandan (5) oluşmaktadır ve bu şekilde puanlandırılmıştır. Cinsiyetçi kelime öbeklerinden alınacak minimum puan 30 maksimum puan 150'dir. Puanın yüksek olması, bireylerin cinsiyetçi kelime öbeklerini kullanma sıklıklarının fazla olduğu anlamına gelmektedir. 30-70 arası düşük, 70.1-110 orta, 110.1-150 yüksek düzeyde bu kelimelerin kullanıldığı anlamına gelmektedir. Toplumsal cinsiyetçi kelime öbeklerinin alpha güvenirlilik kat sayısı .95 olarak bulunmuştur.

1.2.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Ölçek bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını değerlendirmek için Altınova ve Duyan (2013) tarafından geliştirilmiştir. 5'li Likert tipinde olan ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,872'dir. Geçerlik analizinde ölçeğin tek boyuttan oluştuğu ve yapı geçerliğini sağladığı görülmektedir. Ölçekte, katılımcıların toplumsal cinsiyet algısına yönelik cümlelere katılım düzeyi kesinlikle katılmıyorum=1, kısmen katılmıyorum=2, kararsızım=3, kısmen katılıyorum=4, kesinlikle katılıyorum=5 puan alacak şekilde puanlanmaktadır. Maddelerin 10'u olumlu, 15'i olumsuz olarak yazılan ölçekte 2, 4, 6, 9, 10,12, 15, 16, 17,18, 19, 20, 21, 24 ve 25. maddeler olumsuz olup tersten hesaplanmaktadır. Buna göre ölçekten alınabilecek en yüksek puan=125, en düşük puan= 25 olup; Puanın yüksek olması toplumsal cinsiyet eşitliğini ortaya koyarken, puanın düşük olması toplumsal cinsiyet eşitsizliğine işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı .94 bulunmuştur.

¹ Toplumsal cinsiyetçi kelime öbekleri eşit sözlük ve eşit hayat sözlüğü kullanılarak belirlenmiştir. <http://esitsozluk.com/> , <https://www.zorlu.com.tr/akillihayat2030/esit-sozluk>

1.3. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verilerinin istatistiksel çözümlenmeleri için SPSS 24.0 programı kullanılmıştır. Amaçların test edilmesi için parametrik testlerden t-esti, ANOVA ve Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Parametrik testlerin kullanılabilmesi için gerekli olan normallik varsayımları Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testleriyle incelenmiştir.

2. Bulgular

Araştırmaya katılan bireylerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir. Bireylerin yarısından çoğu kadın (%57.2) ortalama 28.16 ± 9.97 yaşında, %44.5’i üniversitede öğrenci, %34.0’ise üniversite mezunu iken %15’i lise mezunudur. Bireylerin %57.7’sinin gelir getiren bir işte çalışmadığı, %77.2’sinin bekâr olduğu bulunmuştur. Bireylerin %70.2’si modern yaşam tarzını %29.8’i ise geleneksel yaşam tarzını benimsediğini ifade etmiştir.

	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	343	57.2
Erkek	257	42.8
Eğitim Düzeyi		
Okur-yazar değil	3	0.5
Okur-yazar	1	0.2
İlkokul mezunu	15	2.5
Ortaokul mezunu	20	3.3
Lise mezunu	90	15.0
Üniversite mezunu	204	34.0
Üniversitede öğrenci	267	44.5
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	254	42.3
Çalışmıyor	346	57.7
Medeni Durumu		
Evli	109	18.2
Bekâr	463	77.2
Dul	28	4.6
Bireyin Benimsediği Yaşam Tarzı		
Geleneksel	179	29.8
Modern	421	70.2

Tablo 1. Bireylerin Demografik Özellikleri

Bireylerin toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin betimsel analizi Tablo 2’de verilmiştir. Bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyi puanı ortalaması 77.03 olup bu kelimeleri orta düzey kullandıkları bulunmuştur. Bireylerin toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamasının ise 100.95 olduğu belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden 25-125 aralığında puan alınabilmektedir. Puan yükseldikçe bireyler daha eşitlikçi bir yaklaşım içindedirler.

	Alınabilecek Puanlar		Alınan Puanlar		$\bar{X}$	S
	Minimum	Maksimum	Minimum	Maksimum		
Cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri	30	150	30	150	77.03	25.27
Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği	25	125	31	125	100.95	19.89

Tablo 2. Bireylerin, Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Betimsel Analizi

Bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algısı puanları bireylerin biyolojik cinsiyetlerine göre Tablo 3 karşılaştırılmış olup erkeklerin cinsiyetçi kelimeleri kadınlardan daha fazla kullandıkları ve ortalamalar arasındaki farkın istatistik açıdan önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$). Toplumsal cinsiyet algısında da kadınların erkeklerden daha eşitlikçi bir tutum içinde oldukları ve ortalamalar arasındaki farkın önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$).

	N	$\bar{X}$	S	t	Sd	p
Toplumsal cinsiyetçi kelimeler						
Kadın	343	72.405	24.440	-5.290	598	.000
Erkek	257	83.194	25.108			
Toplumsal cinsiyet algısı						
Kadın	343	108.760	12.866	12.456	598	.000
Erkek	257	90.529	22.674			

Tablo 3. Bireylerin Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarının Biyolojik Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Yaş ile toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyi arasındaki ilişki Tablo 4'de verilmiştir. Yaş ve toplumsal cinsiyet algısı puanları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r = -.203$; $p < 0.001$) bulunurken yaş ve cinsiyetçi kelime kullanma düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ($r = .119$; $p < 0.001$) bulunmuştur.

	N	R
Yaş		
Toplumsal Cinsiyet Algısı	600	-.203**
Yaş		
Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeler Kullanma Düzeyi	600	.119**

** $p < .01$

Tablo 4. Bireylerin Yaş ve Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri İle Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarına İlişkin Korelasyon Matrisi

Bireylerin toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinde ve toplumsal cinsiyet algısında eğitim düzeyi etkilidir (Tablo 5). Eğitim düzeyi arttıkça bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin azaldığı ve toplumsal cinsiyet algısında daha eşitlikçi bir tutum içinde oldukları bulunmuştur. Toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyinin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık yarattığı ($p < 0.01$) bu farklılığın ortaokul ve daha az eğitim düzeyine sahip olanlarla, lise, üniversitede öğrenci ve üniversite mezunları arasında olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet algısında ise 0.001 düzeyinde önemli bir farklılık olduğu ($p < 0.001$) ve bu farklılığı ortaokul ve altı, lise ve üniversitede öğrenci, üniversite mezunları arasında olduğu bulunmuştur.

	N	$\bar{X}$	S	F	P	Gruplar Arasındaki Fark
Toplumsal cinsiyetçi kelimeler						
Ortaokul ve altı	39	91.230	25.282	4.560	.004	1-2
Lise	90	77.288	24.011			1-3
Üniversitede öğrenci	267	75.689	25.500			1-4
Üniversite mezunu	204	75.951	24.877			
Toplumsal cinsiyet algısı						
Ortaokul ve altı	39	76.743	25.512			1-2
Lise	90	91.811	24.578	37.977	.000	1-3
Üniversitede öğrenci	267	106.003	14.130			1-4
Üniversite mezunu	204	103.00	18.223			2-3
						2-4

Tablo 5. Bireylerin Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarının Eğitim Düzeylerine Göre Karşılaştırılması

Bireylerin çalışma durumlarına göre cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri ve toplumsal cinsiyet algısı puanları incelendiğinde (Tablo 6) çalışanların cinsiyetçi kelimeleri çalışmayanlardan daha fazla kullandıkları ve gruplar arasındaki farkın istatistiki açıdan önemli olduğu bulunmuştur ($p < 0.05$). Ayrıca çalışmayanların toplumsal cinsiyet algısı puanlarının çalışanlardan daha fazla olduğu gruplar arasındaki farkın önemli olduğu belirlenmiştir ($p < 0.001$).

	N	X	S	T	Sd	P
Toplumsal cinsiyetçi kelimeler						
Çalışan	254	79.732	24.440	2.252	598	.025
Çalışmayan	346	75.043	25.108			
Toplumsal cinsiyet algısı						
Çalışan	254	95.704	22.935	-5.678	598	.000
Çalışmayan	346	104.803	16.316			

Tablo 6. Bireylerin Toplumsal Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Bireylerin geleneksel veya modern yaşam tarzlarının cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algısındaki etkisi Tablo 7'de incelenmiştir. Geleneksel yaşam tarzını benimseyenler cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin modern yaşam tarzını benimseyenlerden daha fazla olduğu ve aynı zamanda geleneksel yaşam tarzını benimseyenlerin toplumsal cinsiyet algısının modern yaşam tarzını benimseyenlere göre daha eşitsiz olduğu görüldükçe gruplar arasındaki farkın .001 düzeyinde önemli olduğu saptanmıştır ($p < 0.001$).

	N	$\bar{X}$	S	T	Sd	p
Toplumsal cinsiyetçi kelimeler						
Geleneksel	179	86.514	24.109	6.176	598	.000
Modern	421	72.995	24.706			
Toplumsal cinsiyet algısı						
Geleneksel	179	89.497	23.982	-9.915	598	.000
Modern	421	105.821	15.524			

Tablo 7. Bireylerin Cinsiyetçi Kelimeleri Kullanma Düzeyleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarının Geleneksel veya Modern Yaşam Tarzına Göre Karşılaştırılması

3. Tartışma

Dünya nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan kadınların; ekonomik katılım, eğitim kazanımı, siyasi yetkilendirme ve sağlıklı yaşam alanlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine maruz kalmadan yetenek ve potansiyellerini gerçekleştirmesi sürdürülebilir kalkınmaya doğrudan etki etmektedir. Bunun sağlanmasının ön koşulu Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri 5.'de ifade edildiği üzere kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesidir (Birleşmiş Milletler, 2023). Bunun için ise mikro, mezo ve makro düzeyde toplumsal cinsiyet algısında daha eşitlikçi bir tutumun benimsenmesi elzemdir.

Ankara ilinin merkez ilçelerinde yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin çeşitli sosyodemografik değişkenler (cinsiyet, yaş, çalışma durumu, eğitim düzeyi) ile geleneksel ve modern yaşam tarzları açısından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 100.95 olarak saptanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük (27) ve en yüksek (125) puan aralığı göz önüne alındığında saptanan bu puanın ortanın biraz üzerinde bir puan olması, katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları açısından olumlu yani daha eşitlikçi bir algıya sahip olduklarına işaret etmektedir. Ancak ölçekten alınabilecek en yüksek puana kıyasla bir değerlendirme yapıldığında Türkiye'de toplumsal cinsiyet algısını değiştirmeye yönelik önemli girişimlerin olduğu ancak daha eşitlikçi bir tutuma doğru geliştirilebileceği çıkarılabilir. Nitekim bu bulgu literatürdeki benzer araştırmalarla tartışıldığında Mardin ilinde yapılan bir çalışmada toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden alınan puan ortalaması 79.34 olarak raporlanmıştır (Çifçi vd., 2022). Toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamalarının il değişkenine göre farklılık göstermesi sosyokültürel özelliklerin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde meydana getirdiği etkiye dikkat çekmektedir. Bununla birlikte İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi lisans öğrencileriyle yapılan bir çalışmada katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden aldıkları puan ortalaması 92.45 olarak bulunurken (Esen vd., 2017) Turan ve arkadaşlarının (2017) bir kamu üniversitesinde lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada 92.17 puan olarak, Ünal ve arkadaşlarının (2017) Bartın üniversitesi lisans öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ise 95.20 puan raporlanmıştır. Dolayısıyla çalışmalarda toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinden alınan puanlar değerlendirildiğinde, üniversite öğrencilerinin katılımcı olduğu çalışmalarda puan ortalamalarının daha yüksek olması eğitim düzeyinin artmasıyla toplumsal cinsiyet algısının değişebileceğine işaret etmektedir.

Araştırma sonucunda kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarının farklı olduğu ve bu farklılığın biyolojik cinsiyet açısından anlamlı ve kadınlar lehine olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$). Yapılan başka çalışmalarda da cinsiyetin, toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkili olduğu kadınların erkeklerle kıyaslandığında daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip oldukları ve erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur (Yılmaz vd., 2022; Çifçi vd., 2022; Özdemir vd., 2019; Alabaş vd., 2019; Altuntaş ve Altınova, 2015; Kahraman vd., 2014; Öngen ve Aytaç 2013; Vefikuluçay vd., 2009; Vefikuluçay vd., 2007). Yurtdışında üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısını belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda da erkeklerin toplumsal cinsiyet algısında geleneksel bakış açısını devam ettirirken, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları raporlanmıştır (Zhang, 2006; Frieze vd., 2003; Burt ve Scott, 2002). Amerika'da yapılan bir çalışmada cinsiyet eşitliğine yönelik tutumların son 40 yıl içinde daha eşitlikçi olmasına rağmen yine de erkeklerin, daha az eğitilmiş bireylerin ve düşük sosyoekonomik yerlerde yaşayanların daha geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları bulunmuştur (Scarborough vd., 2019). Erkeklerin kadınlara kıyasla toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin daha düşük olması ve geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri ve kalıp yargılarına sahip

olmalarının bir nedeninin, bu kalıp yargıların erkeklerin kendi yararlarına olması ve bu durumun toplum tarafından pekiştiriliyor olmasıyla ilişkili olduğu çıkarılabilir. Ayrıca çalışmanın bir diğer bulgusu bu pekiştirmenin dile de yansıdığını ortaya koymaktadır zira erkekler cinsiyetçi kelimeleri kadınlardan daha fazla kullanmaktadır ve bu fark istatistik açıdan önemlidir ($p<0.001$). Benzer şekilde dilbilgisi açısından cinsiyetçi zamirlerin kullanıldığı dillerde yapılan çalışmalarda da erkeklerin kadınlara göre daha fazla erkeksi genel zamirler kullandıkları bulunmuştur (Rubin vd., 1994; Pauwels, 2003). Araştırmanın bu bulgusu On İkinci Kalkınma Planında (2024-2028) madde 729.4.'de dikkat çekildiği üzere toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin oluşmasında dilin ve medyanın hayati etkisini vurgulamaktadır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

Araştırmada katılımcıların yaş ve toplumsal cinsiyet algıları arasında negatif yönde bir ilişki bulunurken yaş ve cinsiyetçi kelime kullanma düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Benzer şekilde Tekin'in (2017) araştırmasında da bireylerin yaşları ilerledikçe toplumsal cinsiyet algılarının düştüğü bulunmuştur. Bu bulgulardan farklı olarak Alabaş ve arkadaşlarının (2019) araştırması ile Pesen ve arkadaşlarının (2016) araştırmasında yaş değişkenine göre toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir farklılık olmadığı raporlanmıştır. Yılmaz ve arkadaşlarının (2022) çalışmasında ise yaş değişkeni açısından her grubun toplumsal cinsiyet algısının olumlu olduğu ancak 60 yaş üstü ve 18-29 arası yaş grubunun daha olumlu algıya sahip oldukları bulunmuştur. Dolayısıyla araştırmanın bu bulgusuna ilişkin literatürde bir uzlaşma bulunmamaktadır.

Araştırmada bireylerin toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinde ve toplumsal cinsiyet algısında eğitim düzeyinin etkili olduğu ve eğitim düzeyi arttıkça bireylerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin azaldığı ve daha eşitlikçi bir tutum içinde oldukları bulunmuştur. Altuntaş ve Altınova'nın (2015) araştırmasında da üniversite mezunlarının ilkökul, ortaokul ve liseye göre toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Çifçi ve arkadaşlarının (2022) araştırmasında da bireylerin ve ailelerin eğitim düzeyinin artmasının toplumsal cinsiyet algısını olumlu yönde etkilediği raporlanmıştır. Ancak bu bulgulardan farklı olarak Yılmaz ve arkadaşlarının (2022) yapmış oldukları çalışmada eğitim düzeyi açısından katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarında bir fark bulunmamıştır. Bu araştırmalardan yola çıkarak eğitim düzeyinin yükselmesinin bireylere toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili çağdaş bir bakış açısı kazandırdığı ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından kadın lehine belirleyicisi olduğu çıkarılabilir. Giddens (1984) yapılanma kuramında toplumsal yapı ile bireyler arasında yinelenen ilişkiye vurgu yaparak sosyal yapıların bireyleri şekillendirdiğine bireylerinde sosyal yapıları şekillendirdiğine işaret eder. Bu sebeple eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliği bakış açısının ana akımlaşması hem sürdürülebilir kalkınma hedeflerinde belirtildiği üzere 2030'a kadar eğitim alanındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması hem de bireylerin toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalık kazanmaları noktasında önemlidir.

Araştırmada çalışanların cinsiyetçi kelimeleri çalışmayanlardan daha fazla kullandıkları ve gruplar arasındaki farkın istatistiki açıdan önemli ($p<0.05$) olduğu ve çalışmayanların toplumsal cinsiyet algısı puanlarının çalışanlardan daha fazla olduğu gruplar arasındaki farkın önemli ($p<0.001$) olduğu bulunmuştur. Bu bulgular çalışmayanların toplumsal cinsiyet algısında daha eşitlikçi bir tutum içinde olduklarını ve çalışanların daha fazla toplumsal cinsiyetçi kelimeleri kullandıklarını göstermektedir. Bu bulgu şaşırtıcı olup çalışanların yaptığı işin statüsünün etkisi olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim yapılan başka bir çalışmada bu bulgudan farklı olarak

bireylerin çalışma durumunun toplumsal cinsiyet algısını olumlu yönde etkilediği bulunmuştur (Çifçi vd., 2022).

Araştırmada geleneksel yaşam tarzını benimseyenlerin cinsiyetçi kelimeleri kullanma düzeylerinin modern yaşam tarzını benimseyenlerden daha fazla olduğu aynı zamanda geleneksel yaşam tarzını benimseyenlerin toplumsal cinsiyet algısının modern yaşam tarzını benimseyenlere göre daha düşük olduğu bulunmuştur ($p < 0.001$). Yaşam tarzı bireylerin birbirlerinden farklı olarak nitelenmesine sebep olan davranış kalıplarına işaret etmektedir ve gündelik yaşamda bireylerin neyi, nasıl ve nerede yaptıkları hakkında bilgi sağlamaktadır. Bu çalışmada geleneksel ve modern yaşam tarzı, bireylerin toplumsal yaşam ve gündelik hayatta toplumsal cinsiyet rolleri karşısında almış olduğu pozisyon olarak ele alınmıştır. Nitekim geleneksel yaşam tarzı geleneksel rolleri içerisinde barındırarak bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını ve cinsiyetçi kelimeler kullanma düzeylerini etkilemektedir. Aile, çalışma, evlilik ve eğitim yaşamında kadın ve erkeğin daha eşitlikçi sorumlulukları paylaşması açısından modern yaşam tarzı kadın ve erkeğin rolleri arasındaki mesafeyi azaltarak bireylerin toplumsal cinsiyet algısı düzeylerinin artmasına zemin hazırlamaktadır. Geleneksel rollerin içselleştirildiği toplumlarda bireyler farkında olmadan cinsiyetçi tutum sergileyebilmektedir (Ridgeway, 1991; Ridgeway vd., 1998).

Sonuç

Uluslararası ve ulusal düzenlemelerde işaret edildiği üzere toplumsal cinsiyet eşitliği insan haklarının sağlanması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmek açısından önemlidir. Bu çalışmada sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin ve On İkinci Kalkınma Planı'nın kadın odaklı hedeflerinin tesis edilmesinde toplumsal cinsiyet algısının ve cinsiyetçi kelime kullanım sıklığının rolüne dikkat çekilmiştir.

Bulgular doğrultusunda sonuç olarak bireylerin toplumsal cinsiyet algılarıyla cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıkları sosyodemografik özelliklerine ve yaşam tarzına göre değişmektedir. Bu sonuç doğrultusunda toplumsal cinsiyet algısına ve cinsiyetçi kelimeleri kullanmaya ilişkin farklı il ve ilçeleri de dahil ederek daha fazla araştırma yapılması, araştırmalarda bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının ve cinsiyetçi kelimeleri kullanma sıklıklarının farklı sosyodemografik özellikler ve yaşam tarzlarına göre belirlenmesi, bu doğrultuda ihtiyaçların ortaya konulması ve uygulamaların bu ihtiyaçlara yönelik planlanması önemlidir.

Pek çok alanda gelişmelerin meydana geldiği günümüz koşullarında Küresel Cinsiyet Farkı Raporu'na göre hiçbir ülkede tam cinsiyet eşitliğinin sağlanamamıştır ve mevcut hızda gelişmelerin devam etmesi durumunda Türkiye için cinsiyetler arasındaki farkın ancak 167 yılda kapanabilecektir. Bu durum cinsiyetler arası farkın kapanması açısından daha fazla politika ve tedbiri gerektirmekle birlikte bireylerin toplumsal cinsiyete ilişkin algılarının, söylemlerinin, tutumlarının ve davranışlarının da daha eşitlikçi bir düzeye getirilmesini gerektirmektedir. Bireylerin daha eşitlikçi bir toplumsal cinsiyet algısına sahip olmaları ve cinsiyetçi kelimeleri daha az kullanmaları kadınların gerek kamusal alanda gerek özel alanda karşılaştıkları adaletsizliklerin, eşitsizliklerin azaltılması, ortadan kaldırılması aynı zamanda mevcut toplumsal yapıların yeniden şekillenmesi açısından elzemdir. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet farkındalık çalışmaları, toplum düzeyinde yaygınlaştırılmalı ve hedef topluluğun sosyodemografik-kültürel özelliklerine göre yerleştirilmelidir. Ayrıca cinsiyetler arasındaki anlamlı farklılıklar göz önüne alındığında erkeklerin toplumsal cinsiyet farkındalık çalışmalarına daha fazla katılımın sağlanması gerekmektedir. Bu katılımın artırılması için öncelikle erkeklerin katılımlarının önünde nelerin

engel oluşturduğunun ve katılıma teşvik edecek motivasyonların neler olabileceğinin belirlenmesi gerekmektedir.

Çalışmanın sınırlılıkları ilk olarak, örneklem dağılımında eğitim düzeyleri açısından bir eşitlik sağlanamamış olmasıdır. Bu sınırlılıkla çalışmanın %44.5'inin üniversite okuyan öğrencilerden oluşması sebebiyle çalışmayan grubun toplumsal cinsiyet algısı ve cinsiyetçi kelime kullanımları daha yüksek olduğu düşünülmektedir. İkinci olarak yaşam tarzı değişkenlerinin sadece geleneksel ve modern olarak alınması bireylerin tercih ettiği yaşam tarzı veya tarzları arasındaki akışkanlığı ve geçirgenliği tam olarak yansıtamamış olabilir.

Kaynakça

- Alabaş, R., Akyüz, H. İ. ve Kamer, S. T. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 429-448.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Altuntaş, O. ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 10(6).
- Baloğlu, U. (2019). Yaşam Biçimlerinin Televizyon Dizilerinde Yansıtılması: Bizimkiler Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 2875-2897.
- Bhasin, K. (2000). *Understanding gender*. Kali for Women.
- Burt, K. B. ve Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's great Britain. *Sex Roles*, 46((7/8)), 239-244.
- Buz, S. (2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 53-65.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cockerham, W. C., Abel, T. ve Lüschen, G. (1993). Max Weber, formal rationality, and health lifestyles. *The Sociological Quarterly*, 34(3), 413-428.
- Connell, R. (2005). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Ayrıntı Yayınları.
- Çifçi, S., Saka, G. ve Nurdagül Akın, A. (2022). Gender perception and affecting factors: Example of Mardin. *Turkish Journal of Public Health*, 20(1).
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511), 12-27.
- Ersöz, A. G. (2016). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Esen, E., Siyez, D. M., Soylu, Y. ve Demirgüz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 8(1).

- Frieze, I. H., Ferligoj, A., Kogovšek, T. ve Renner, T. (2003). Gender-role attitudes in university students in the United States, Slovenia, and Croatia. *Psychology of Women Quarterly*, 27(3), 256-261.
- Fulcher, J. ve Scott, J. (2007). *Sociology*. Oxford University Press.
- Giddens, A. (1984). *The constitution of society: Outline of the theory of structuration*. University of California Press.
- Gürbüz, Ş. ve Şahin, F. (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. (5. Baskı). Seçkin.
- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A. ve Özcan, A. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Algısı Araştırması. *Turkish Studies*, 9(2), 811-831.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. (O. Akınhay ve D. Kömürcü, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Menegatti, M. ve Rubini, M. (2017). Gender bias and sexism in language. *In Oxford research encyclopedia of communication*.
- Oakley, A. (1985). *Sex, Gender and Society*. Gower Publishing Company Limited.
- Onar, S. ve Uçurum, B. (2022). Toplumsal cinsiyetçi söylemin günlük hayatta kullanılan dile yansımaları. *Electronic Turkish Studies*, 17(3), 473-488.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Istanbul Journal of Sociological Studies*(48), 1-18.
- Özdemir, L., Batga, B. ve Uçar, B. (2019). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarını etkileyen demografik niteliklerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(24), 212-228.
- Pauwels, A. (2003). Linguistic sexism and feminist linguistic activism. J. Holmes, & M. Meyerhoff (Dü) içinde, *The handbook of language and gender* (s. 550-570). Malden: MA: Blackwell.
- Pesen, A., Kara, İ., Kale, M. ve Abbak, B. S. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 325-340.
- Ridgeway, C. (2011). *Framed by gender: How gender inequality persists in the modern world*. Oxford University Press.
- Ridgeway, C. L. (1991). The social construction of status value: Gender and other nominal characteristics. *Social Forces*, 70(2), 367-386.
- Ridgeway, Cecilia L., Kathy J. Kuipers, Elizabeth Heger Boyle ve Dawn T. Robinson. 1998. How do status beliefs develop? The role of resources and interactional experience. (tarih yok). *American Sociological Review*, 63, 331-350.

- Rubin, D. L., Greene, K. ve Schneider, D. (1994). Adopting gender-inclusive language reforms: Diachronic and synchronic variation. *Journal of Language and Social Psychology*, 13, 91-114.
- Rudman, L. A. ve Glick, P. (2008). *The Social Psychology of Gender: How Power and Intimacy Shape Gender Relations*. The Guilford Press.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal cinsiyet ve teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1), 123-142.
- Scarborough, W. J., Ray, S. ve Risman, B. (2019). Attitudes And the Stalled Gender revolution: egalitarianism, traditionalism, and Ambivalence from 1977 through 2016. *Gender & Society*, 33(2), 173 –200. doi:<https://doi.org/10.1177/0891243218809604>
- Scott, J. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*. (A. T. Kılıç, Çev.). Agora Yayınları.
- Sobel, M. E. (1981). *Lifestyle and Social Structure*. Academic Press.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (2023). On İkinci Kalkınma Planı. <https://onikinciplan.sbb.gov.tr/on-ikinci-kalkinma-planı-türkiye-buyuk-millet-meclisince-onaylandı/> adresinden 18 Nisan 2024 tarihinde alınmıştır.
- Tekin, Ö. A. (2017). Turizm sektöründe toplumsal cinsiyet algısı: Beş yıldızlı otel çalışanları üzerine bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 669-684.
- Turan, Z., Aydın, Y. ve Toker, E. (2017). Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi” nin hemşirelik öğrencileri toplumsal cinsiyet algısına etkisinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2677-2687.
- Ulusoy, E. ve Çetinkaya, T. (2021). Ataerkinin dilsel pratiğinde cinsiyetçi kelimeler ve Tdk. *Atlas Journal*, 7(40), 1647-1661.
- United Nations. (2023, 11 03). *UN Environment Program* . UNEP and the Sustainable Development Goals: <https://www.unep.org/explore-topics/sustainable-development-goals> adresinden alındı
- Ünal, F., Tarhan, S. ve Köksal, Ç. E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 6(1), 227-236.
- Vefikuluçay Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K. ve Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14(2), 26-38.
- Wood, W. ve Eagly, A. H. (2012). Biosocial construction of sex differences and similarities in behavior. M. Zanna, P. Devine, J. M. Olson, & A. Plant içinde, *Advances in Experimental Social Psychology* 46 (s. 55-123). Amsterdam: Elsevier.

- World Economic Forum . (2023). *Global Gender Gap Report* . Geneva: World Economic Forum.
- Yılmaz, Y., Gürkan, S., Akdeniz, E. T. ve Tınaz, S. N. (2022). Bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(3), 1021-1032.
- Zhang, N. (2006). Gender role egalitarian attitudes among Chinese college students. *Sex Roles: A Journal of Research*, 55((7-8)), 545–553. doi:<https://doi.org/10.1007/s11199-006-9108-x>

Katkı oranı beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma beyanı

Makalenin yazarları, bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal kuruluş ile ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.